

Jatropha-olie, 'biobrandstof van de toekomst', blijkt toch niet zo'n wondermiddel

Twijfels over mirakelbrandstof

Boeing en Mercedes deden enkele geslaagde tests met jatropha-olie, enkele jaren geleden aangekondigd als de biobrandstof van de toekomst, maar de verwachte hype bleef uit. De giftige jatropha-plant werd een aantal wonderbaarlijke eigenschappen toegedicht, maar die blijken niet te stroken met de realiteit.

DOOR BARBARA SEYNAEVE

BRUSSEL • 'De landbouw en de brandstofproducenten zijn te snel met jatropha begonnen', zucht Vincent Volckaert van D1 Oils, een alternatieve energieproducent. 'En dat zonder degelijk voorafgaand onderzoek.'

Honderden boeren uit tientallen ontwikkelingslanden in alle uithoeken van de wereld voelen zich bekocht. Hun talrijk aangeplante jatrophastruiken, enkele jaren geleden aangekondigd als de toekomstige sleutel naar rijkdom, brengen niet op. Er was hen begin deze eeuw nochtans verteld dat de plant niet veel nodig had om op te brengen op hun dorre land. En dat voor een struik (die in het Nederlands de weinig verheffende naam purgeer- of schijfnoot draagt) perfect als grondstof voor de biobrandstof van de toekomst kon dienen.

De overvloedige olie uit de giftige plant jatropha, tot dan hoogstens bekend in Afrika als heg om graasland af te bakenen, zou volgens wetenschappers een ideaal alternatief voor fossiele brandstoffen zijn én bovendien goed gedijen in dorre gebieden: goed voor de plaatselijke economie in droge arme streken én bovendien zonder milieu of voedselzekerheid te bedreigen, zoals soja. "De tijd was rijp om te geloven in wonderplanten", zegt Vincent Volckaert van D1 Oils.

De struik veroverde in geen tijd de wereld, gesteund door plaatselijke regeringen en ngo's. Een enthousiast congres en vele geruchten later veroverde jatropha landen als India, Brazilië, Maleisië, Kenia, Mali,

Tanzania en China. Vooral India zette sterk in op de soort. Eind vorige week nog kondigde Congo aan om binnen dit en vier jaar liefst 60.000 hectare met de struik te beplanten. Op termijn is er zelfs sprake van 2,5 miljoen hectare.

Congo zou beter nog even wachten voor het enthousiast massaal de jatropha begint aan te planten. "Men heeft er te veel van verwacht", weet Volckaert.

BOEINGWOORDVOERSTER SAMANTHA SOLOMON:

We onderzoeken nog of het echt een duurzame brandstof is

De grootste verrassing was dat de plant niet alleen slecht groeide op grote schaal maar ook veel meer water nodig had dan oorspronkelijk gedacht. Desastreus voor landen als Kenia, waar de droogteprobleem nummer één is.

Wouter Achten van de onderzoeksgroep Ecologie en Beheer van Bossen aan de KU Leuven doet al enkele jaren onderzoek naar het gewas en kent de problemen. "De plant kan wel gedijen in barre omstandigheden", legt hij uit, "maar om rendabele hoeveelheden olie te produceren zijn een goed klimaat en een goede teelttechniek noodzakelijk. Dat is ook logisch, aangezien jatropha oorspronkelijk niet uit droge gebieden komt."

FOTO HOLLANDESE HOOGTE

■ Vooral India zette sterk in op de jatropha als biobrandstof, maar de plant had veel meer water nodig dan oorspronkelijk gedacht.

De euforie was er de afgelopen jaren niet minder om. Tal van wetenschappers bleven geloven in de commerciële toekomst van de biobrandstof. Zo werkt autobouwer Mercedes-Benz samen met chemieconcern Bayer om jatropha industrieel te ontwikkelen, en bewees vliegtuigbouwer Boeing vorig jaar met een testvlucht dat het mogelijk is om jatropha als vliegtuigbrandstof te gebruiken.

Beter dan kerosine

"Olie van de jatropha blijkt technisch zelfs beter dan kerosine: het levert meer energie op en is beter bestand tegen kou", liet directeur milieustrategie Billy Glover van Boeing eerder dit jaar optekenen. Volgens hem zouden vliegtuigen binnen afzienbare tijd massaal op de olie kunnen overschakelen. Vandaag klinkt het iets behoudender. "We onderzoeken of het echt een duurzame brandstof is", zegt Boeingwoordvoester

Samantha Solomon. "Over het algemeen geloven we dat biobrandstoffen over drie tot vijf jaar operationeel zullen zijn."

Helaas, een boel wetenschappers heeft ondertussen de kar gekeerd. Jatropha een echte vervanger van fossiele brandstoffen op wereldschaal? Nee, hoogstens op kleine schaal. Jan Van den Abeele van denktank Better Globe Forestry in Kenia, denkt onder meer aan de ontwikkeling van kachels en lampen op jatropha-olie. "De mensen zouden minder hout moeten kappen", zegt hij. "Wat in het licht van klimaatverandering steeds belangrijker wordt voor de leefbaarheid van het land."

Een tweede optie is het inschakelen van jatropha-plantages in de verkoop van emissierechten aan Europa. "Dat kan in gebieden die voor andere gewassen onbruikbaar zijn", zegt Van den Abeele. "Het kan net die opbrengst opleveren die de boeren toelaat om hun kinderen naar school te sturen."